

POSTANOWIENIE

Dnia 29 listopada 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Grzegorz Żmij (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Marek Dobrowolski

SSN Aleksander Stępkowski

w sprawie z protestu P. C.

przeciwko ważności referendum ogólnokrajowego przeprowadzonego w dniu 15 października 2023 r.

przy udziale:

1) Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej,

2) Prokuratora Generalnego,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 29 listopada 2023 r.,

wyraża opinię, że zarzuty protestu są niezasadne.

UZASADNIENIE

Protestem z 23 października 2023 r. P. C. wniósł o stwierdzenie nieważności referendum przeprowadzonego w dniu 15 października 2023 r.

Skarżący zarzucił naruszenie:

1. art. 5 ust. 5 u.r.o. w zw. z art. 52 § 2 k.wyb.,
2. art. 5 ust. 5, art. 90 ust. 1 pkt 2 i art. 92 ust. 1 u.r.o. w zw. z art. 161 § 1 k.wyb. w zw. z pkt 49 - pkt 51 załącznika nr 1 Uchwały nr 211/2023 Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 25 września 2023 r. w sprawie

wytycznych dla obwodowych komisji wyborczych dotyczących zadań i trybu przygotowania oraz przeprowadzenia głosowania w obwodach głosowania utworzonych w kraju w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej oraz w referendum ogólnokrajowym zarządzonych na dzień 15 października 2023 r.

poprzez: zadanie skarżącemu przez członka obwodowej komisji wyborczej pytania o wolę otrzymania karty do głosowania w referendum, podczas gdy - zgodnie z przywołanymi powyżej przepisami - członek komisji wyborczej, po sprawdzeniu danych osobowych, winien wydać wszystkie karty do głosowania, a nie o to pytać. Ostatecznie po długim oczekiwaniu skarżącemu wydano kartę do głosowania w referendum.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzuty protestu były niezasadne.

Zgodnie z art. 33 ust. 1 u.r.o. przeciwko ważności referendum może być wniesiony protest ze względu na zarzut dopuszczenia się przestępstwa przeciwko referendum lub naruszenia przepisów niniejszej ustawy dotyczących głosowania, ustalenia wyników głosowania lub wyniku referendum.

Jak stanowi art. 34 ust. 2 u.r.o. do warunków i trybu wnoszenia protestu oraz sposobu jego rozpatrywania i trybu podejmowania uchwały w tej sprawie przez Sąd Najwyższy stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. - Kodeks wyborczy.

Stosownie do art. 241 § 3 k.wyb., wnoszący protest powinien sformułować w nim zarzuty oraz przedstawić lub wskazać dowody, na których opiera swoje zarzuty.

Biorąc pod uwagę powyższe przepisy stwierdzić należy, iż przedmiotem protestu jest ważność referendum, a podstawę zakwestionowania tej ważności stanowią czyny przestępcze i naruszenia ustawy o referendum ogólnokrajowym dotyczące głosowania, ustalania wyników głosowania lub ustalania wyników samego referendum.

Sąd Najwyższy rozpatrując protest związany jest treścią postawionych zarzutów i tylko w tych granicach może badać ich dopuszczalność i zasadność (postanowienie Sądu Najwyższego z 18 lipca 2019 r., I NSW 17/19). Z tego też względu, nie jest rolą Sądu Najwyższego zastępowanie skarżącego w formułowaniu lub domniemywaniu możliwych do podniesienia zarzutów oraz wskazywanie lub poszukiwanie potencjalnych dowodów.

Stosownie do art. 242 § 1 k.wyb. Sąd Najwyższy rozpatruje protest w składzie 3 sędziów w postępowaniu nieprocesowym i wydaje, w formie postanowienia, opinię w sprawie protestu. Jak stanowi § 2 przytoczonego przepisu, opinia, o której mowa w § 1, powinna zawierać ustalenia co do zasadności zarzutów protestu, a w razie potwierdzenia zasadności zarzutów - ocenę, czy przestępstwo przeciwko wyborom lub naruszenie przepisów kodeksu miało wpływ na wynik wyborów.

Analizując wniesiony protest Sąd Najwyższy doszedł do przekonania, że podniesione w nim zarzuty są niezasadne.

Zgodnie z art. 5 ust. 5 u.r.o. do trybu przeprowadzenia głosowania stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. - Kodeks wyborczy (Dz. U. z 2019 r. poz. 684 i 1504 oraz z 2020 r. poz. 568).

Jak stanowi art. 52 § 1 k.wyb., przed przystąpieniem do głosowania wyborca okazuje obwodowej komisji wyborczej dokument umożliwiający stwierdzenie jego tożsamości. Stosownie do § 2 przytoczonego przepisu, po wykonaniu czynności, o której mowa w § 1, wyborca otrzymuje od komisji kartę do głosowania właściwą dla przeprowadzanych wyborów, opatrzoną jej pieczęcią. Wyborca potwierdza otrzymanie karty do głosowania własnym podpisem w przewidzianej na to rubryce spisu wyborców.

Biorąc pod uwagę powyższe przepisy, w ocenie Sądu Najwyższego, jakkolwiek postępowanie członków obwodowej komisji wyborczej polegające na wydaniu skarżącemu karty do głosowania w referendum dopiero po dodatkowych pytaniach i wyraźnym żądaniu jej wydania, było działaniem niewłaściwym, tak ostatecznie skarżący – skoro wydano mu kartę do głosowania – mógł zrealizować przysługujące mu prawo wyrażenia swojej woli co do sposobu rozstrzygnięcia sprawy poddanej pod referendum poprzez udzielenie na urzędowej karcie do

głosowania pozytywnej lub negatywnej odpowiedzi na postawione pytania. Do naruszenia wskazanych przepisów i zasadności podniesionego zarzutu doszłoby dopiero wówczas, gdyby członkowie komisji wyborczej odmówili i nie wydali skarżącemu karty do głosowania w referendum. Wobec powyższego za bezzasadny należało uznać pierwszy z podniesionych zarzutów.

Chybiony był również drugi z podniesionych zarzutów.

Jak stanowi art. 90 ust. 1 pkt 2 u.r.o., w przypadku przeprowadzenia referendum w tym samym dniu, w którym odbywają się wybory do Sejmu i do Senatu lub wybory Prezydenta Rzeczypospolitej zadania komisarzy wyborczych i komisji obwodowych wykonują odpowiednio okręgowe i obwodowe komisje wyborcze powołane do przeprowadzenia właściwych wyborów.

Stosownie do art. 92 ust. 1 u.r.o., w sprawach nieuregulowanych niniejszą ustawą stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. - Kodeks wyborczy.

Z kolei zgodnie z art. 161 § 1 k.wyb. Państwowa Komisja Wyborcza wydaje wytyczne wiążące komisarzy wyborczych, urzędników wyborczych i komisje wyborcze niższego stopnia oraz wyjaśnienia dla organów administracji rządowej i organów jednostek samorządu terytorialnego, a także podległych im jednostek organizacyjnych wykonujących zadania związane z przeprowadzeniem wyborów, jak i dla komitetów wyborczych oraz nadawców radiowych i telewizyjnych.

Art. 92 ust. 1 u.r.o. zawiera odesłanie do przepisów Kodeksu wyborczego w zakresie nieuregulowanym w ustawie o referendum ogólnokrajowym, z kolei art. 90 ust. 1 pkt 2 u.r.o. określa zadania komisarzy wyborczych i komisji obwodowych, zaś art. 161 § 1 k.wyb. tworzy kompetencję dla PKW do wydawania wytycznych związanych z przeprowadzeniem wyborów. Nie mogło zatem dojść do naruszenia wskazanych wyżej norm w sposób opisany przez skarżącego, albowiem nie regulują one kwestii wydawania kart do głosowania, jak również ewentualnego zadawania pytań przez członków obwodowych komisji wyborczych, które karty do głosowania wyborca chce uzyskać.

Ostatecznie skarżący zarzucił naruszenie pkt 49-51 uchwały nr 211/2023 Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 25 września 2023 r. w sprawie wytycznych, tymczasem przedmiotem protestu może być wyłącznie zarzut dopuszczenia się

przestępstwa przeciwko referendum lub naruszenia przepisów ustawy o referendum ogólnokrajowym dotyczących głosowania, ustalenia wyników głosowania lub wyniku referendum.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy na podstawie art. 242 § 1 i 2 k.wyb. w zw. z art. 34 ust. 2 u.r.o., wyraził opinię, że zarzuty protestu są niezasadne.

Zdanie odrębne do postanowienia i uzasadnienia złożył
SSN Aleksander Stępkowski.

[SOP]

(r.g.)